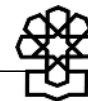

بررسی قوانین و مقررات مربوط به اشتغال زنان

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
۱. اشتغال زنان	۳
بخش اول - بررسی سیاست‌های مربوط به اشتغال زنان	۳
بخش دوم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به اشتغال زنان	۶
بخش سوم - قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به بیمه زنان شاغل	۱۴
بخش چهارم - قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های در نظر گرفته شده در بودجه کشور برای حمایت از اشتغال زنان	۱۵
۲. مجموعه قوانین در راستای حمایت از خانواده شاغلین	۱۷
بخش اول - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به حمایت از خانواده شاغلین	۱۷
بخش دوم - قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به بیمه‌ها در راستای حمایت از خانواده شاغلین	۲۵
منابع و مأخذ	۳۰

بررسی قوانین و مقررات مربوط به اشتغال زنان

چکیده

با پیروزی انقلاب اسلامی حضور زنان در عرصه عمومی نیز افزایش یافت بخشی از این مسئله به حمایت قوانین جمهوری اسلامی ایران از اشتغال زنان، در حوزه‌های مختلف باز می‌گردد. زنان برای حضور در عرصه عمومی و به‌علت شرایط جسمانی و فعالیت‌های مادری و همسری خود نیازمند حمایت بیشتر قانون در مقایسه با مردان هستند. دستگاه‌های قانونگذار کشور نیز در همین راستا قوانین متعددی را تصویب کردند. گزارش حاضر قوانین و مقررات، آیین‌نامه‌های موجود جهت تسهیل اشتغال زنان و همچنین خانواده‌های شاغلین را مورد بررسی قرار داده است. از آنجا که وضع قوانین با سیاستگذاری ارتباط عمیق دارد، در ابتدا سیاست‌های مربوط به اشتغال زنان آورده شده سپس قوانین و مقررات مربوط به اشتغال زنان در سه حوزه:

۱. قوانین، آیین‌نامه‌های حمایت از اشتغال زنان پزشک، کارمند، کارگر، کشاورز،

۲. قوانین و آیین‌نامه‌های بیمه‌ها،

۳. قوانین و آیین‌نامه‌های بودجه‌ای جهت حمایت از اشتغال زنان ذکر شده است.

از سوی دیگر به‌علت اهمیت تحکیم بنیان خانواده در جمهوری اسلامی، دستگاه‌های قانونگذار قوانینی را جهت حمایت از خانواده‌های شاغلین وضع کرده‌اند که گزارش پیش رو به آنها نیز پرداخته است.

مقدمه

زنان در اکثر خانوارها با انجام کارهای تولیدی و اقتصادی، نقش مهمی در ارتقای درآمد و پیشگیری از سقوط خانواده در زیر خط فقر ایفا می‌کنند. در مناطق روستایی، کار تولیدی به‌صورت کارهای کشاورزی و دامپروری، در شهرها به‌صورت کارمندی، شاغل در کارگاه‌ها و مؤسسات تولیدی، مشاغل خانگی و... است. بی‌شک زنان برای انجام امور اقتصادی - تولیدی و... در کنار سایر فعالیت‌های خود (از جمله مادری، تربیت فرزندان و...) و به‌علت شرایط خاص جسمانی (زایمان و شیردهی و توان جسمی کمتر نسبت به مردها) نیازمند حمایت مالی، فنی، تکنیکی و حقوقی بیشتری در مقایسه با مردان هستند.

آنچه می‌تواند مشکلات اشتغال زنان را کاهش داده و خانواده‌ها را حمایت کند، تطبیق شرایط اشتغال زنان با وضعیت جسمانی آنها (در قالب مشاغل نیمه‌وقت، مرخصی دوران بارداری و...) و نوع شغل آنها (در قالب کارمندی، کارگری و کشاورزی) است، در قوانین مصوب جمهوری اسلامی ایران تلاش شده تا چنین حمایت‌هایی اعمال شود.

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران براساس اصول بیست‌ویکم، بیست‌ونهم و چهل‌وسوم قانون اساسی بندهای «۲» و «۴» حق اشتغال امری همگانی و فراجنسیتی دیده شده و دولت بر طبق این اصول موظف است امکانات و شرایط مساوی جهت اشتغال را برای تمامی افراد جامعه (اعم از زن و مرد) فراهم سازد.

در قانون مدنی در بخش حقوق و تکالیف زوجین (ماده ۱۱۱۷)) مصوب سال ۱۳۰۷ مجلس شورای ملی، شوهر می‌تواند زن خود را از حرفه یا صنعتی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیات خود یا زن باشد منع کند. این قانون که در راستای حمایت از حقوق خانواده و مصالح خانوادگی تدوین شده تنها قانون خاصی است که در جمهوری اسلامی ایران، به‌طور مشخص برای اشتغال زنان مانع ایجاد کرده است (آن هم در راستای حمایت از خانواده).

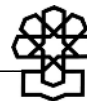
در سایر قوانین موضوعه ایران، تلاش شده قوانین مختلفی در راستای حمایت از اشتغال زنان تصویب شود.

گزارش حاضر ابتدا به سیاست‌های اشتغال زنان که تعیین‌کننده خط‌مشی جمهوری اسلامی ایران در زمینه اشتغال زنان هستند، پرداخته است. عمده این سیاست‌ها از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی تصویب شده‌اند.

سپس قوانین و مقررات حمایتی از اشتغال زنان در سه حوزه:

۱. قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به اشتغال زنان پزشک، کارمند، کارگر، کشاورز،
۲. قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به بیمه زنان شاغل (بیمه تأمین اجتماعی، خدمات درمانی، عائله‌مندی و مستمری)،
۳. قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های در نظر گرفته شده در بودجه کشور جهت حمایت از اشتغال زنان آورده شده است.

از آنجا که در نظام جمهوری اسلامی ایران، خانواده به‌عنوان یک نهاد بنیادین شناخته می‌شود و حمایت و تحکیم آن از ضروریات نظام است، (براساس اصل دهم قانون اساسی) دستگاه‌های قانونگذار کشور نیز جهت حمایت از خانواده‌های شاغلین قوانینی را به تصویب رسانده‌اند، که در بخش آخر تحت عنوان «مجموعه قوانین در راستای حمایت از خانواده شاغلین» شامل:

۱. قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های حمایتی از خانواده‌های کارمند، کارگر، کشاورز، شهدا و کودکان،

۲. قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های بیمه‌ها در راستای حمایت از خانواده‌های شاغلین (تأمین اجتماعی، خدمات درمانی، مستمری و عائله تحت تکفل) به آنها پرداخته شده است.

۱. اشتغال زنان

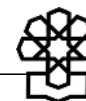
بخش اول - بررسی سیاست‌های مربوط به اشتغال زنان

سیاست‌ها در حقیقت خط‌مشی‌ها، بایدها و نبایدهای هر حوزه را مشخص می‌کنند، سیاست‌های حوزه اشتغال زنان نیز تعیین‌کننده خط‌مشی‌های کلی این حوزه هستند. به عبارت دیگر این سیاست‌ها را می‌توان نشان‌دهنده رویکرد نظام جمهوری اسلامی به بحث اشتغال دانست.

- سیاست‌های تصویبی شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی اجتماعی زنان) یکی از وظایف شورای فرهنگی اجتماعی زنان تدوین سیاست‌های مربوط به زنان و خانواده در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و حقوقی می‌باشد. در همین راستا شورای زنان موارد ذیل را تصویب و جهت تصویب نهایی به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه کرده است.

جدول ۱. سیاست‌های مربوط به حوزه اشتغال زنان

ردیف	عنوان سیاست	محل تصویب	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	سیاست‌های ارتقای مشارکت زنان در آموزش عالی	شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی - اجتماعی زنان)	۱۳۸۴/۷/۲۶	در فصل هفتم - سیاست‌های مربوط به اشتغال زنان فارغ‌التحصیل بیان شده است، از جمله: بهره‌گیری مناسب و تخصصی از مشارکت کمی و کیفی زنان آموزش‌دیده و فارغ‌التحصیل به‌عنوان سرمایه ملی در برنامه‌های توسعه در راستای بهره‌وری مناسب از نظام آموزشی. اتخاذ تدابیر لازم جهت هدایت تحصیلی دختران در انتخاب رشته برای آینده شغلی آنان و استفاده بهینه از تجارب علمی و فرهنگی آنان و همچنین ایجاد هماهنگی جهت ایجاد فرصت‌های شغلی به‌منظور بهره‌وری از نظام آموزش عالی - ایجاد فرصت و امکانات عادلانه و رفع تبعیضات ناروا در تربیت نیروی متخصص زن به‌منظور بهره‌گیری از تخصص آنها در توسعه و تعالی کشور - برنامه‌ریزی جامع و راهبردی درخصوص تربیت زنان متخصص و مورد نیاز جامعه در راستای توسعه
۲	منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در جمهوری اسلامی ایران	شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی - اجتماعی زنان)	۱۳۸۲/۶/۳۱	بند «ب» فصل سوم منشور زنان، مربوط به حقوق و مسئولیت‌های اشتغال و مشارکت اقتصادی زنان است. از جمله: - حق بهره‌مندی از اطلاعات و آموزش جهت اشتغال مناسب، - حق اشتغال و آزادی انتخاب شغل، حق بهره‌مندی از مزد و مزایای برابر، حق امنیت شغلی، - حق معافیت زنان از کار اجباری ...
۳	سیاست‌های پیشگیری و بازتوانی زنان از آسیب‌های اجتماعی	شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی - اجتماعی زنان)	۱۳۸۲/۲/۲۰	مؤلفه (۳) - اقتصاد این سیاست به‌منظور برقراری عدالت اجتماعی و امنیت اقتصادی، کاهش شکاف طبقاتی و رفع فقر، بیکاری و تبعیض به‌عنوان عوامل مؤثر در بروز آسیب‌های اجتماعی می‌باشد. از جمله: - طراحی ساختار و الگوی مناسب شغلی برای زنان با توجه به نقش همسری - مادری - اعطای تسهیلات خوداشتغالی به زنان

ردیف	عنوان سیاست	محل تصویب	تاریخ تصویب	توضیحات
				- ایجاد مشاغل پاره‌وقت جهت اشتغال جوانان در دوران تحصیلات عالی و فراهم شدن امکان ازدواج آنان - تأکید بر تواناسازی اقتصادی زنان از طریق احتساب ارزش مادی و معنوی کار آنها در خانواده با ایجاد بسترهای قانونی و فرهنگی لازم
۴	سیاست‌های فرهنگی - تبلیغی روز زن	شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی - اجتماعی زنان)	۱۳۸۱/۷/۱۶	در قسمت نقش و تکالیف زنان در عرصه‌های مختلف زندگی اشاره شده: ج) تبیین مشکلات و محدودیت‌های موجود بر سر راه فعالیت‌های زنان و افزایش مشارکت آنان ه) به‌کارگیری زنان در پست‌های مدیریتی با تأکید بر شایستگی آنان در ابعاد مختلف تبیین مشکلات زنان روستایی، خانه‌دار، کارمند و کارگر
۵	سیاست‌های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران	شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی - اجتماعی زنان)	۱۳۷۱/۵/۲۰	ماده (۲) - اشتغال زنان در مشاغل فرهنگی - اجتماعی، اقتصادی و اداری از جمله شرایط تحقق عدالت اجتماعی است - شرایط و محیط کار اجتماعی بانوان باید به‌گونه‌ای باشد که زمینه رشد معنوی علمی و حرفه‌ای را فراهم کند - ایجاد تسهیلات لازم برای اشتغال زنان در دستگاه‌های اجرایی و تشویق بانوان تحصیل‌کرده جهت احراز سمت‌های مدیریت - حق بهره‌مندی از مزایای مساوی، ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب برای مادران خانه‌دار
۶	تصویب‌نامه اجرای طرح «بررسی مسائل و مشکلات زنان کارگر»	شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی - اجتماعی زنان)	۱۳۷۰/۱۲/۱۳	این تصویب‌نامه جهت استضعاف‌زدایی فرهنگی، اقتصادی و بالا بردن قدرت خلاقیت، ابتکار، افزایش کمی و کیفی تولیدات با بررسی سیستماتیک و علمی، مسائل و مشکلات کارگران زن را شناسایی نمود تا با شناخت علمی و صحیح موضوع، جهت تقلیل و رفع آنان برنامه‌ریزی‌های لازم را به‌عمل آورد

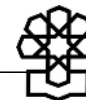
بخش دوم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به اشتغال زنان

الف) زنان پزشک

جدول ۲. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به زنان پزشک

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان - مصوب ۱۳۶۷/۱/۳۰ و اصلاحی ۱۳۷۰/۵/۱۳	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۵/۲/۱۲	تبصره «۴» ماده (۱۸) - ازدواج بانوان مجرد پس از شروع دوره دستیاری، مانع انجام خدمات مورد تعهد آنها در نقاط مقرر شده در ماده فوق نخواهد بود
۲	قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان با اصلاحات و الحاقات بعدی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۰/۳/۴	تبصره ماده (۶) - نظر به اینکه طبق قانون الغای خدمات اجتماعی زنان مصوب ۱۳۵۷/۱۲/۱۵ - خانم‌ها از خدمت زیر پرچم معاف هستند، لذا خدمت خارج از مرکز در مورد آنان به مدت ۳ سال خواهد بود
۳	لایحه قانونی راجع به معافیت زنان متأهل پزشک و دندانپزشک و داروساز برای گرفتن پروانه دائم از رفتن به خارج از شهر تهران	شورای انقلاب	۱۳۵۹/۴/۲۵	کلیه زنان متأهل پزشک و دندانپزشک و داروساز اعم از عمومی یا متخصصین برای گرفتن پروانه دائم از رفتن به خارج از تهران معاف می‌باشند تبصره - مفاد این لایحه شامل بانوان ماما نیز می‌شود.
۴	لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی	شورای انقلاب	۱۳۵۸/۹/۲۴	تبصره «۲» - فارغ‌التحصیلان اثاث مشمول، با کسر مدت قانونی خدمت زیر پرچم ملزم به انجام خدمت موضوع این قانون خواهند بود. زنان شوهردار از شمول این قانون مستثنا هستند
۵	قانون تربیت مامای روستایی	مجلس شورای ملی	۱۳۴۷/۳/۶	این قانون، وزارت بهداشتی را مجاز نموده، مراکز آموزشی مخصوصی برای تعلیم و تربیت مامای روستایی ایجاد کند. کسانی که دوره آموزشی این مراکز را به پایان رسانیده‌اند منحصراً در روستایی که وزارت بهداشتی تعیین و اجازه خواهد داد به شغل مذکور اشتغال خواهند ورزید

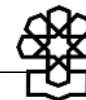

ب) زنان کارمند

جدول ۳. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به زنان کارمند

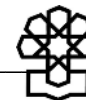
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون اصلاح مواد (۱) و (۷) قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه‌وقت بانوان مصوب سال ۱۳۶۴	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۰/۲/۲۲	- رعایت شرط رسمی و ثابت بودن در مورد بانوان کارمندی که فرزند معلول با درجه معلولیت شدید و خیلی شدید دارند الزامی نیست - سنوات خدمت نیمه‌وقت بانوانی که دارای فرزند معلول هستند با توجه به شرایط مطرح شده در این قانون در حکم خدمت تمام وقت محسوب می‌شود
۲	تصویب‌نامه راجع به ضوابط پرداخت پاداش آخر سال ۱۳۸۳	هیئت‌وزیران	۱۳۸۳/۹/۲۵	خدمت نیمه‌وقت بانوان در این تصویب‌نامه، تمام‌وقت محسوب می‌شود. همچنین معلمان حق‌التدریس نسبت به ساعات تدریس مشمول این تصویب‌نامه خواهند بود
۳	قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۲/۱۱/۷	ماده (۲۰) - نیروی انتظامی می‌تواند زنان را با حفظ موازین اسلامی در مشاغلی که مستلزم به‌کارگیری زنان است به‌صورت کارکنان انتظامی یا کارمند استخدام نماید ماده (۱۱۰) - تبصره «۲» - مرخصی دوران بارداری و شیردهی کارکنان زن مطابق با مقررات استخدام کشوری خواهد بود
۴	ضوابط انتخاب، انتصاب و تغییر مدیران	شورای عالی اداری	۱۳۸۱/۱۲/۲۴	ماده (۷) - تبصره «۲» - به‌منظور ارتقای مشارکت بانوان در امور مدیریتی، دستگاه‌های اجرایی موظف هستند اقدامات لازم را برای شناسایی و ارتقای توانمندی‌های بانوان و انتصاب آنها در سطوح مدیریتی انجام دهند به نحوی که همه‌ساله انتصاب بانوان در پست‌های مدیریتی افزایش یابد
۵	قانون اصلاح ماده (۵۸) قانون استخدامی وزارت اطلاعات و الحاق دو تبصره به آن	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۰/۱/۲۲	مستخدمان زن با چهل‌وپنج سال سن یا بیست‌سال سابقه خدمت بازنشسته می‌شوند
۶	قانون اصلاح ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۰/۱/۲۲	در این قانون آمده است که مستخدمان زن شاغل، بازنشسته که به تنهایی متکفل مخارج فرزندانشان خود هستند، از کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد بهره‌مند می‌شوند و همچنین همسران وظیفه‌بگیر مستخدمان متوفی از کمک‌هزینه عائله‌مندی بهره‌مند می‌شوند. این بند در مورد ازدواج مجدد این

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
				افراد، حضانت و نفقه فرزندان و در رابطه با افرادی که از همسر دوم خود طلاق بگیرند یا همسر دوم آنان نیز فوت کند، نیز صدق می‌کند
۷	قانون اصلاح پاره‌ای از مقررات مربوط به حقوق بازنشستگی، بانوان شاغل، خانواده‌ها و سایر کارکنان	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۹/۲/۱۳	حقوق بازنشستگی یا ازکارافتادگی یا وظیفه وراثت برای مستخدمین زن بازنشسته و ازکارافتاده که به جهت استفاده از حقوق وظیفه شوهر متوفی از حقوق بازنشستگی یا ازکارافتادگی خود انصراف نموده‌اند یا ... با ارائه تقاضای کتبی به مؤسسه متبوع از تاریخ ۱۳۷۹/۱/۱ برقرار می‌شود
۸	قانون تشکیل شورای عالی اشتغال	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۷/۶/۱	در بند «۳» ماده (۳) - آمده: برنامه‌ریزی و تعیین راهکارهای عملی برای رشد اشتغال در روستاها، شهرهای کوچک و گروه‌های خاص (معلولین، زنان و جوانان)
۹	قانون استخدامی وزارت اطلاعات	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۴/۴/۲۵	ماده (۴۷) - تبصره - مستخدمین زن از نظر مرخصی دوران زایمان، تابع ضوابط قانون «استخدام کشوری» خواهند بود
۱۰	قانون اصلاح تبصره «۵» قانون الحاق پنج تبصره به قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۴/۱/۲۹	رئیس قوه قضائیه می‌تواند بانوانی را هم که واجد شرایط انتخاب قضات دادگستری مصوب ۱۳۶۱/۲/۱۴ می‌باشند با پایه قضایی جهت تصدی پست‌های مشاورت دیوان عدالت اداری، دادگاه‌های مدنی خاص قاضی تحقیق و دفاتر مطالعات حقوقی و تدوین قوانین دادگستری و اداره سرپرستی صغار و مستشاری اداره حقوقی و سایر اداراتی که دارای پست قضایی هستند، استخدام نماید
۱۱	قانون رسیدگی به تخلفات اداری	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۹/۲۳	طبق بند «۲۰» ماده (۸) - رعایت نکردن حجاب اسلامی از جمله تخلفات اداری شناخته می‌شود
۱۲	قانون استخدامی کارکنان مجلس شورای اسلامی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۸/۲۳	ماده (۱۳) - به مستخدمین زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که همسر آنان قادر به کار نبوده و خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان می‌باشند مزایای کمک‌هزینه عائله‌مندی پرداخت خواهد شد ماده (۱۶) - مستخدمین مجلس از نظر ... خدمت نیمه‌وقت بانوان..... تابع مقررات مربوط به مستخدمین رسمی مشمول قانون استخدام کشوری خواهند بود
۱۳	قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۰/۷/۲۱	- سپاه برای مشاغلی که مستلزم به‌کارگیری زنان باشد آنان را استخدام می‌نماید در این قانون موارد زیر آمده است: - برخورداری از مرخصی دوران بارداری، کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
				- به پرسنل مجردی که متأهل می‌شوند هدیه ازدواج برای یک بار در طول خدمت پرداخت می‌گردد - فرزندی که یکی از والدین آنها فوت شود حق دریافت سهمیه مستمری از حقوق وی را خواهند داشت - مستمری‌بگیران مشمول این قانون عبارتند از: الف) همسر دائم ب) اولاد ذکور ج) پدر و مادری که در کفالت متوفی بوده‌اند د) برادر صغیری که در کفالت متوفی بوده است
۱۴	قانون اعطای مرخصی بدون حقوق مستخدمین رسمی یا ثابت که همسر آنان به مأموریت ثابت خارج از کشور اعزام می‌شوند	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۶/۹/۱	- مستخدمین مشمول این قانون که همسر آنان به مأموریت خارج از کشور اعزام می‌شوند، می‌توانند بدون رعایت محدودیت زمانی تا پایان مدت مأموریت مذکور از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند. مرخصی بدون حقوق موضوع این قانون حداکثر از ۶ سال تجاوز نخواهد کرد
۱۵	قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۶/۷/۷	ماده (۱۱۰) - تبصره «۲» - پرسنل ذکوری که دارای حداقل ۲۵ سال سابقه خدمت و پرسنل انثای که دارای حداقل ۲۰ سال سابقه خدمت باشند می‌توانند شخصاً تقاضای بازنشستگی نمایند، قبول یا رد تقاضای آنان موقوف به نظر نیرو یا سازمان مربوط می‌باشد
۱۶	قانون استخدام کشوری - مصوب ۱۳۴۵/۳/۳۱	مجلس شورای ملی	۱۳۵۲/۱۰/۲	ماده (۳۴) (۱) - خدمات اجتماعی زنان به موجب لایحه قانونی الغای خدمات اجتماعی زنان مصوب ۱۳۵۷/۱۲/۱۵ شورای انقلاب اسلامی لغو شده است ماده (۴۹) - تبصره «۵» - آن دسته از مستخدمین رسمی که همسر آنان در مشاغل حساس دولتی در داخل کشور اشتغال دارند به تبعیت از محل کار همسر می‌توانند حداکثر تا ۶ سال از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند
۱۷	آیین‌نامه نحوه تشکیل و اداره آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد	هیئت‌وزیران	۱۳۸۵/۵/۸	ماده (۳۴) - پروانه تأسیس و کارت مدیریت آموزشگاه برای آموزش مردان صرفاً به مردان و برای آموزش زنان به زنان داده می‌شود ماده (۳۵) - آموزش کارآموزان زن صرفاً توسط مربیان زن و آموزش کارآموزان مرد صرفاً توسط مربیان مرد باید انجام شود

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۸	آیین‌نامه استخدامی شرکت مادر تخصصی تولید مواد اولیه و سوخت هسته‌ای ایران و شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران	هیئت وزیران	۱۳۸۵/۳/۲۱	ماده (۸۰) - بانوان با وضعیت استخدامی دائم و قراردادی می‌توانند از خدمت نیمه‌وقت استفاده نمایند
۱۹	آیین‌نامه پرداخت فوق‌العاده سختی کار انتظامی	هیئت وزیران	۱۳۸۳/۹/۲۵	ماده (۴) - کارکنان زن مشمول قانون راجع به خدمت نیمه‌وقت بانوان از یک‌دوم فوق‌العاده سختی کار انتظامی برخوردار می‌شوند
۲۰	آیین‌نامه استخدامی مشترک شرکت‌های بیمه	هیئت وزیران	۱۳۸۱/۱۲/۴	ماده (۷۴) - تبصره - بانوان کارمند می‌توانند با داشتن ۲۰ سال سابقه خدمت بدون رعایت حداقل سن با موافقت شرکت بازنشسته شوند
۲۱	آیین‌نامه استخدامی نظام بانکی دولت	هیئت وزیران	۱۳۷۹/۱۱/۲۶	ماده (۱۳) - مرخصی زایمان تا سه فرزند برای مادرانی که فرزند خود را شیر می‌دهند چهار ماه می‌باشد ماده (۳۳) - تبصره - کارکنان ثابت بانک می‌توانند با دارا بودن شرایط زیر و موافقت بانک بازنشسته شوند (ب) کارکنان زن با ۲۰ سال سابقه خدمت در بانک
۲۲	آیین‌نامه استخدامی سازمان انرژی اتمی ایران	هیئت وزیران	۱۳۷۹/۱۱/۵	- ماده (۹۴)، (۹۵)، (۹۶) و (۹۷) این قانون در رابطه با مرخصی زایمان و شیردهی، حفظ پست زنانی که به مرخصی زایمان رفته‌اند می‌باشد - ماده (۱۰۰) - کارمندان رسمی زن می‌توانند از خدمت نیمه‌وقت براساس قانون استفاده نمایند.
۲۳	آیین‌نامه استخدامی مشترک بانک‌ها مصوب ۱۳۶۰/۶/۳ اصلاح برخی از مواد بخش مرخصی‌ها مجمع عمومی بانک‌ها	هیئت وزیران	۱۳۷۵/۱۰/۳۰	مواد (۶۰)، (۶۳)، (۶۴) و (۶۷) این قانون مربوط به مرخصی زایمان، زنان کارمند می‌باشد
۲۴	آیین‌نامه مرخصی‌ها - مصوب ۱۳۴۶/۷/۲۲ و اصلاحی	هیئت وزیران	۱۳۷۵/۳/۱۶	ماده (۱۹) - معذوریت بانوان باردار که وضع حمل آنان دو قلو به بالا باشد مشمول محدودیت چهار ماه موضوع این ماده نمی‌باشد (اصلاحی ۱۳۷۵/۳/۱۶) ماده (۲۶) - به بانوان باردار برای هر بار وضع حمل تا سه فرزند، سه ماه معذوریت و برای فرزند چهارم به بعد دو ماه معذوریت و برای وضع حمل دو قلو، چهار ماه و برای وضع حمل دو

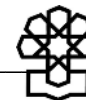

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
				قلو به بالا یک سال معذوریت با استفاده از حقوق و فوق العاده‌های مربوط داده می‌شود (اصلاحی ۱۳۷۴/۶/۱۲)
۲۵	آیین‌نامه استخدام پیمانی موضوع تبصره ماده (۶) قانون استخدام کشوری	هیئت وزیران	۱۳۶۸/۶/۱	ماده (۱۶) - زنان باردار از حمایت‌های مقرر در قانون تأمین اجتماعی استفاده خواهند کرد
۲۶	آیین‌نامه استخدامی مشترک شرکت‌های بیمه و بیمه مرکزی ایران	هیئت وزیران	۱۳۶۸/۴/۲۱	ماده (۱۱۴) - کارمند می‌تواند در صورت داشتن حداقل پنجاه سال سن و بیست سال سابقه خدمت یا موافقت شرکت بازنشسته شود - بانوان کارمند مشمول حداقل سن مذکور در این ماده نمی‌باشند
۲۷	بخشنامه به کلیه وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و استانداری‌های سراسر کشور	هیئت دولت	۱۳۶۱/۷/۶	این بخشنامه خواستار انتقال مستخدم زن به محلی که همسر وی در آن اشتغال دارد با رعایت مقررات مربوطه می‌باشد

ج) زنان کارگر

جدول ۴. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به زنان کارگر

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون اصلاح قانون تنظیم خانواده و جمعیت	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۸/۲/۲۲	تبصره «۳» - فرزندان چهارم خانواده‌هایی که یکی از سه فرزند آنها از شمول حمایت‌های قانون خارج شده‌اند و همچنین فرزندان چهارم خانواده‌هایی که فرزند مذکور حاصل از دو یا چندقلو بودن زایمان است، از محدودیت‌های مندرج در این قانون مستثنا می‌باشند این محدودیت‌ها شامل مرخصی بارداری، زایمان و همچنین هزینه نگهداری فرزندان کارگران زن برای فرزندان چهارم و بعد می‌گردد
۲	قانون فراگیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای اشتغال به کار	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۶/۳/۱۱	این قانون سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور را موظف نموده در کلیه مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها متناسب با فرصت‌های شغلی، زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای بانوان را فراهم نماید
۳	تصویب‌نامه درخصوص معذوریت وضع حمل بانوان	هیئت‌وزیران	۱۳۷۴/۶/۱۲	به بانوان باردار برای هر بار وضع حمل تا سه فرزند، سه ماه معذوریت و برای فرزند چهارم به بعد دو ماه معذوریت و برای وضع حمل دوقلو چهارماه و برای وضع حمل دو قلو به بالا یک سال معذوریت با استفاده از حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط داده می‌شود
۴	قانون کار ماده (۷۶)	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۶۹/۸/۲۹	این ماده ناظر به مرخصی زایمان و بارداری است. مرخصی جمعاً ۹۰ روز در نظر گرفته شده است
۵	قانون کار ماده (۷۷)	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۶۹/۸/۲۹	این ماده به کارگر زن باردار و نوع فعالیت وی توجه نموده و در صورت تأیید پزشک، واگذار نمودن کار سبک‌تر بدون کاهش دستمزد در دوره بارداری را به کارفرما الزام می‌نماید

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۶	قانون کار ماده (۷۸)	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۶۹/۸/۲۹	این ماده ناظر بر فرصت شیردهی و ایجاد مهد کودک می باشد. در هر سه ساعت، نیم ساعت فرصت شیردهی برای مادران پیش بینی شده که این ساعات جزء ساعات کار است. در همین ماده ایجاد مهدکودک به وسیله کارفرما الزامی شمرده شده است
۷	تصویبنامه ایجاد شیرخوارگاه و مهد کودک در کارگاه های دولتی و وابسته به دولت	هیئت وزیران	۱۳۵۸/۵/۲۲	ایجاد مراکز نگهداری از فرزندان ۰ تا ۶ سال زنان کارگر در نزدیکی محل کار مادران الزامی است
۸	آیین نامه نحوه اجرای احکام قصاص، رجم، قتل، صلب، اعدام، شلاق موضوع ماده (۲۹۳) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب آذرماه ۱۳۸۲	قوه قضائیه	۱۳۸۳/۵/۱۱	برای ارائه خدمات کاریابی به زنان جوینده کار، کاریابی ها موظفند حداقل یک نفر کارشناس زن استخدام نمایند
۹	آیین نامه اجرایی شیرخوارگاه ها و مهد کودکها	هیئت وزیران	۱۳۷۰/۵/۵	ایجاد شیرخوارگاه، مهدکودک و آمادگی در نزدیکی محل کار مادران شاغل
۱۰	آیین نامه مربوط به حمل بار با دست و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای کارگران زن و نوجوانان	هیئت وزیران	۱۳۶۹/۱۲/۲۹	این آیین نامه در ۷ ماده تنظیم شده است که مقرر می دارد: «حداکثر وزن مجاز برای حمل بار متعارف با دست و بدون ابزار مکانیکی برای کارگر زن و نوجوانان به چه میزان است. همچنین در آن ممنوعیت این کار برای زنان در طول مدت بارداری و نیز ده هفته پس از زایمان نیز تعیین شده است

د) زنان کشاورز

جدول ۵. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به زنان کشاورز

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون کار کشاورزی	مجلس شورای ملی	۱۳۵۳/۳/۷	براساس این قانون ارجاع کارهای سخت و زیان‌آور و کار در شب به کارگران زن و کارگرانی که کمتر از ۱۴ سال تمام دارند (۴۲) ممنوع است شرایط و محیط کار اجتماعی بانوان باید به‌گونه‌ای مهیا شود که زمینه رشد معنوی، علمی و حرفه‌ای آنان فراهم شود و به دیانت، شخصیت، منزلت و سلامتی فکری و روحی و جسمی آنان لطمه‌ای وارد نیاید

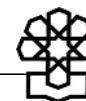
بخش سوم - قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به بیمه زنان شاغل

- بیمه تأمین اجتماعی زنان شاغل

جدول ۶. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به بیمه تأمین اجتماعی

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون بیمه بیکاری	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۹/۶/۲۶	- در صورت بیکاری زوجین فقط یکی از آنان (زن یا شوهر) محق به استفاده از افزایش مقرری به‌ازای هریک از فرزندان خواهد بود
۲	قانون بازنشستگی پیش از موعد بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۷/۲/۲۸	حداقل سن (بازنشستگی) موضوع این قانون برای زنان در مقایسه با مردان ۱۰ سال کمتر می‌باشد
۳	آیین‌نامه اجرایی بند «۵» جزء «ب» ماده واحده قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و	هیئت‌وزیران	۱۳۸۰/۱۲/۲۲	ماده (۸) - به‌منظور تشخیص و تطبیق مشاغل سخت و زیان‌آور کمیته استانی متشکل از اعضای زیر در هر استان تشکیل می‌گردد: ... ۵ - دو نفر کارشناس

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
	تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) (مصوب ۱۳۷۱) مصوب ۱۳۸۰			مسئول بهداشت حرفه‌ای که یک نفر از آنها از زنان خواهد بود با معرفی مدیریت درمان تأمین اجتماعی استان ماده (۹) - وظایف کمیته‌های استانی به شرح زیر می‌باشد: ۱. .... و توجه ویژه به بانوان شاغل مشمول مشاغل سخت و زیان‌آور به خصوص در دوران بارداری و شیردهی

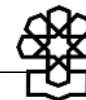
بخش چهارم - قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های در نظر گرفته شده در بودجه کشور برای حمایت از اشتغال زنان

جدول ۷. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های در نظر گرفته شده در بودجه کشور برای حمایت از اشتغال زنان

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	«ضوابط اجرایی بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور»	هیئت وزیران	۱۳۸۵/۱/۷	در تبصره «الف» بند «۱۷» آمده: در اداراتی که دارای مهدکودک نمی‌باشند دستگاه‌ها مجاز می‌باشند به کارکنان اناث خود که دارای فرزند زیر پنج سال می‌باشند هر ماه به ازای هر فرزند (حداکثر تا سه فرزند) حداکثر مبلغ دویست هزار ریال در اعتبارات خود پیش‌بینی نمایند
۲	قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۳/۶/۱۱	در ماده (۵۴) - آمده دستگاه‌های اجرایی موظفند درصدی از اعتبارات هزینه‌ای خود را برای موارد زیر هزینه کنند: الف) دوره‌های آموزشی ضمن خدمت متناسب با مشاغل مورد تصدی کارکنان به منظور افزایش سطح کارایی و ارتقای مهارت‌های شغلی آنان (به خصوص برای زنان) به‌ویژه از طریق آموزش‌های کوتاه‌مدت
۳	قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۹/۱/۱۷	ماده (۵۶) - در راستای تحقق سیاست‌های اشتغال این قانون، نظام بانکی کشور موظف است تسهیلات در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی به منظور ایجاد فرصت‌های جدید شغلی قرار دهد. این تسهیلات به بیکاران جویای کار و... و زنان بیکار سرپرست خانوار و... تا مبلغ سی میلیون ریال معین می‌شود

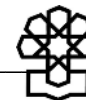
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۴	آیین‌نامه اجرایی بندهای «ب»، «پ»، «ت»، «ث»، «ج»، «چ»، «ر»، «ژ»، «ض» و «ظ» تبصره «۳» قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور	هیئت‌وزیران	۱۳۸۳/۳/۱۷	ماده (۱۳) - تعاونی‌هایی که هفتاد درصد (۷۰٪) از اعضای آنان را ایثارگران شامل رزمندگان، آزادگان، جانبازان و خانواده معظم شهدا، ...، زنان، مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور، عشایر یا افراد ساکن در مناطق توسعه‌نیافته کشور و یا ترکیبی از آنان تشکیل می‌دهد حسب مورد با تأیید وزارت تعاون یا وزارت جهاد کشاورزی و دیگر نهادهای ذیربط، از پرداخت تمام سهم آورده معاف می‌باشند
۵	آیین‌نامه اجرایی بند «ب» تبصره «۱۱» قانون بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور	هیئت‌وزیران	۱۳۸۰/۲/۲۳	- در اعطای تسهیلات خوداشتغالی موضوع این آیین‌نامه، زنان سرپرست خانوار، ... از اولویت برخوردارند

همان‌طور که ملاحظه شد در جمهوری اسلامی ایران، عمده قوانین حوزه اشتغال زنان در بخش‌های مختلف شکل حمایتی دارند این قوانین تلاش می‌کنند تا برای ورود زنان به عرصه عمومی مقتضیات لازم سنجیده شود به شکلی که زنان علاوه بر انجام نقش خود در خانه در جامعه نیز بتوانند مثرتر باشند.

۲. مجموعه قوانین در راستای حمایت از خانواده شاغلین**بخش اول - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به حمایت از خانواده شاغلین****الف) خانواده‌های کارمندان****جدول ۸. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌ها در راستای حمایت از خانواده‌های کارمندان**

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	تصویب‌نامه اصلاح آیین‌نامه مرخصی‌ها (سازمان امور اداری و استخدامی کشور)	هیئت‌وزیران	۱۳۷۵/۳/۱۶	ماده (۲۷) - به مستخدمی که از مرخصی استعلاجی استفاده می‌نماید تا چهار ماه و در صورتی که به علت ابتلا به بیماری صعب‌العلاج یا زائد فرزندان توأمان مرخصی استعلاجی وی بیش از چهار ماه باشد، تا حداکثر یک سال حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط و در مورد بیماری‌های صعب‌العلاج در مدت زائد بر یک سال تا هنگامی که مشمول ماده (۷۹) قانون استخدام کشوری قرار نگرفته است فقط حقوق پرداخت می‌گردد
۲	قانون رسیدگی به تخلفات اداری	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۹/۲۳	ماده (۱۱) - کارمندی که با حکم مراجع قضایی یا با رأی هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری یا هیئت‌های بازسازی و پاکسازی سابق محکوم به اخراج یا انفصال دائم از خدمات دولتی شده یا می‌شوند، در صورت داشتن بیش از ۱۵ سال سابقه خدمت و ۵۰ سال سن، به تشخیص هیئت‌های تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات اداری مربوط، برای معیشت خانواده آنان مقرری ماهانه که مبلغ آن از حداقل حقوق کارمندان دولت تجاوز نکند برقرار می‌گردد
۳	قانون نحوه ایجاد تسهیلات رفاهی برای کارکنان دولت	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۷/۱/۲۸	ماده (۴) - وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است زمین مورد نیاز کارکنان دولت را که خود و همسر و افراد تحت تکفل آنان فاقد زمین یا خانه هستند را با رعایت قانون زمین‌شهری به‌منظور احداث واحدهای مسکونی تأمین و با اولویت تحویل نماید
۴	قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۶/۱۰/۲۷	- فرزندان و نوادگان اثاث متوفی می‌توانند از حقوق وظیفه یا مستمری به میزانی که طبق مقررات مربوط به آنان تعلق می‌گیرد استفاده نمایند

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۵	قانون استخدام کشوری - مصوب ۱۳۴۵/۳/۳۱	مجلس شورای ملی	۱۳۵۲/۱۰/۲	ماده (۵۱) - دولت مکلف است وسایل بهداشت و درمان مستخدمین رسمی و خانواده آنان را فراهم کند ماده (۸۶) - اصلاحی ۱۳۵۱/۱۲/۲۴ - وراث قانونی از لحاظ این قانون عبارتند از: فرزندان و زوج یا زوجه دائمی و مادر و پدری که در کفالت متوفی بوده‌اند همچنین نوادگانی که پدرشان فوت شده و در کفالت مستخدم متوفی بوده‌اند با دارا بودن شرایط
۶	آیین‌نامه استخدامی کارکنان شهرداری‌های کشور	هیئت وزیران	۱۳۸۱/۱۲/۱۵	- وراث قانونی در این آیین‌نامه عبارتند از: الف) زوجه دائمی - در صورتی که متوفی دارای چند زوجه باشد این سهم به تساوی بین آنها تقسیم می‌شود، ب) زوج، در صورتی که علیل، ازکارافتاده و تحت تکفل زوجه متوفی خود بوده باشد، پ) فرزندان ذکور متوفی تا پایان بیست سالگی، ت) فرزندان اناث تا زمان اختیار شوهر، ث) فرزندان علیل یا ناقص‌العضو مستخدم متوفی که ازکارافتاده باشند مادام‌العمر، ج) والدین مستخدم متوفی مشروط بر اینکه تحت تکفل متوفی بوده و پدر حداقل شصت سال و مادر حداقل پنجاه و پنج سال داشته یا ازکارافتاده باشند، چ) نوادگانی که پدرشان فوت شده و در کفالت مستخدم متوفی بوده‌اند، ح) دختران متوفی که مطلقه شده‌اند.
۷	آیین‌نامه استخدامی مشترک شرکت‌های بیمه	هیئت وزیران	۱۳۸۱/۱۲/۴	ماده (۶۹) - وراث قانونی در این آیین‌نامه عبارتند از: الف) زوجه یا زوجات دائمی کارمند متوفی اعم از آنکه شوهر اختیار کرده یا نکرده باشند، ب) فرزندان و نوادگان اناث متوفی تا زمانی که شوهر اختیار نکرده، پ) شوهر در صورتی که علیل و ازکارافتاده و تحت کفالت همسر متوفی خود بوده باشد، ت) فرزندان و نوادگان ذکور تا زمانی که به سن بیست سال تمام نرسیده‌اند، ث) پدر و مادری که تحت کفالت کارمند متوفی بوده باشند، ج) فرزندان و نوادگان علیل و ناقص‌العضو کارمند متوفی که قادر به کار نباشند

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۸	آیین نامه استخدامی مشترک شرکتهای بیمه و بیمه مرکزی ایران	هیئت وزیران	۱۳۶۸/۴/۲۱	ماده (۱۳۶) - بازماندگانی که به موجب این آیین نامه استحقاق دریافت مستمری را دارند عبارتند از: الف) همسر یا همسران دائمی و فرزندان و نوادگان اناث متوفی، ب) شوهر در صورتی که علیل و ازکارافتاده و تحت کفالت همسر متوفی خود بوده باشد، پ) فرزندان و نوادگان نکور تا زمانی که به سن بیست سال تمام نرسیده‌اند، ت) پدر و مادری که تحت کفالت کارمند متوفی بوده باشند، ث) فرزندان و نوادگان علیل و ناقص‌العضو کارمند متوفی که قادر به کار نباشند

ب) خانواده‌های کارگران

جدول ۹. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌ها در راستای حمایت از خانواده‌های کارگران

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۹/۲/۲۲	این قانون دولت را موظف نموده به استناد اصول بیست‌وهشتم و چهل‌وسوم قانون اساسی و با توجه به سند چشم‌انداز بیست‌ساله، مشاغل خانگی را مطابق این قانون ساماندهی و حمایت نماید به نحوی که زمینه ایجاد اشتغال برای این‌گونه متقاضیان فراهم گردد
۲	قانون اصلاح قانون تنظیم خانواده و جمعیت	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۸/۲/۲۲	تبصره «۳» - فرزندان چهارم خانواده‌هایی که یکی از سه فرزند آنها از شمول حمایت‌های قانون خارج شده‌اند و همچنین فرزندان چهارم خانواده‌هایی که فرزند مذکور حاصل از دو یا چند قلو بودن زایمان است، از محدودیت‌های مندرج در این قانون مستثنا می‌باشند این محدودیت‌ها شامل بارداری، زایمان و همچنین هزینه نگهداری فرزندان کارگران زن برای فرزندان چهارم و بعد می‌گردد

ج) خانواده‌های کشاورزان

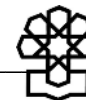
جدول ۱۰. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌ها در راستای حمایت از خانواده‌های کشاورزان

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون بیمه‌های اجتماعی روستاییان	مجلس شورای ملی	۱۳۴۸/۲/۱۵	ماده (۲) - سازمان موظف است طبق مقررات این قانون روستاییان مشمول ماده (۱) و خانواده تحت تکفل و یا ولایت آنان را در مقابل حوادث ناشی از کار، بیماری‌ها، ازکارافتادگی و فوت و سایر موارد بیمه‌های اجتماعی بیمه کند

د) خانواده‌های ایثارگران

جدول ۱۱. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌ها در راستای حمایت از خانواده‌های ایثارگران

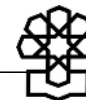
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون استفساریه قانون الحاق یک تبصره به قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد خانواده شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائمه‌های انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و همچنین افرادی که حداقل ۹ ماه متوالی یا یکسال متناوب داوطلبانه در جبهه خدمت کرده‌اند (مصوب ۱۳۷۵/۹/۷)	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۰/۱/۱۹	ماده واحده - آیا همسران شهدایی که قبل از تصویب این قانون، مبادرت به ازدواج کرده‌اند مشمول مزایای مقرر در این قانون از زمان لازم‌الاجرا شدن آن می‌شوند؟ نظر مجلس - بلی، همسران شهدایی که قبل از تصویب قانون مذکور مبادرت به ازدواج کرده‌اند مشمول مزایای مقرر می‌شوند
۲	قانون اصلاح تبصره «۱» قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد خانواده‌های شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۶/۹/۳۰	- منظور از خانواده شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائمه‌های انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی از لحاظ این قانون فرزند، همسر، پدر، مادر، برادر و خواهر آنان می‌باشند که به ترتیب از مزایای این قانون استفاده خواهند کرد

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۳	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان - مصوب ۱۳۶۷/۱/۳۰ و اصلاحی ۱۳۷۰/۵/۱۳	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۵/۲/۱۲	ماده (۲) - همسران و فرزندان شهدا، آزادگان، مفقودین جنگ تحمیلی، یک نفر برادر یا خواهر شهید یا مفقود، برادران و خواهران دو شهید یا بالاتر، آزادگان، جانبازان انقلاب اسلامی بالای ۲۵ درصد و نیز مادرانی که حضانت فرزند خود را به عهده دارند و تک فرزند خانواده از خدمات موضوع این قانون معاف هستند در صورت تمایل افراد مذکور و نیاز وزارت بهداشت، این گروه می‌توانند از مزایای این قانون بهره‌مند شوند
۴	قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز ازکارافتاده و مفقودالامر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۶/۳۰	در این قانون آمده است: - چنانچه وراث اناث تحت تکفل شهید، شوهر اختیار کرده، مطلقه شده و ضرورت طلاق مورد تأیید بنیاد شهید انقلاب اسلامی باشد از همان تاریخ طلاق مجدداً حقوق آنها برقرار و پرداخت می‌گردد - بنیاد شهید موظف است آن دسته از شهدایی را که دارای بیش از یک همسر دائم بوده و شرایط استفاده از حقوق مربوط را داشته باشند به‌ازای هریک از همسران و فرزندان حسب ضوابط مربوط حقوقی علاوه بر حقوق وظیفه مقرر از محل اعتبار خود تعیین و پرداخت نماید
۵	قانون اصلاح حداکثر سن داوطلبان استخدام	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۱/۲/۲۲	ماده واحده - شرط حداکثر سن ورود به خدمت و استخدام که در مقررات استخدامی مربوط پیش‌بینی شده با رعایت موارد زیر افزایش می‌یابد (ج) افراد خانواده شهدا، جانبازان، آزادگان و مفقودالامر (همسر، فرزندان، پدر و مادر، برادر و خواهر) تا میزان پنج سال
۶	قانون آیین‌نامه استخدامی دیوان محاسبات کشور	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۰/۷/۷	ماده (۶) - تبصره - در استخدام اولویت با جانبازان، آزادگان و افراد خانواده‌های شهدا، جانبازان ازکارافتاده و مفقودالامرهای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی می‌باشد
۷	قانون شمول قوانینی که در مورد شهدا و خانواده معظم ایشان وضع گردیده یا می‌گردد به اسرا و مفقودالامر و خانواده ایشان	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۹/۱۰/۱۲	(چ) از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقرراتی که در مورد شهدا و خانواده معظم ایشان وضع گردیده، به اسرا (تا زمانی که اسیر باشند) و مفقودالامر و خانواده‌های آنها شمول خواهد داشت

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۸	قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۸/۱۰/۲۷	ماده (۱۴) و (۱۵) - این قانون در رابطه با عائله تحت تکفل پرسنلی که از خدمت اخراج شده و همچنین کمک هزینه عائله‌مندی عائله تحت تکفل پرسنل شاغل، بازنشسته، جانباز و معلول می‌باشد مستمری‌بگیران شهدا نیز از کمک‌هزینه عائله‌مندی موضوع این ماده برخوردارند
۹	قانون الحاق یک تبصره به قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد خانواده‌های شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائره‌های انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۸/۲/۳	- کارگاه‌هایی که مشمول کار باشند بایستی با معرفی واحدهای کاریابی و یا ادارات کار و امور اجتماعی و رعایت مقررات مربوطه نسبت به استخدام افراد مذکور در این قانون اقدام نمایند
۱۰	قانون مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران (۱) با توجه به قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳ و قانون اصلاحی آن مصوب ۱۳۷۱/۳/۵ کارکنان نهضت سوادآموزی از جهت پرداخت‌ها تابع قوانین مزبور می‌باشند	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۷/۶/۱۳	در شرایط مساوی اولویت استخدام آزمایشی قطعی به ترتیب با: ۱. جانبازان، ۲. فرزندان و همسران شهدا و... خواهد بود. در این قانون مباحثی مانند حق عائله‌مندی مطرح شده است - در صورتی که عضو نهضت فوت شود حقوق و وظیفه بازماندگان وی با توجه به شرایط ذیل به تساوی بین آنان تقسیم می‌گردد. الف) همسر دائمی و فرزندان و نوادگان اناث متوفی تا زمانی که شغل و یا شوهر اختیار نکرده باشند، ب) شوهر، در صورتی که علیل و ازکارافتاده و تحت تکفل همسر متوفی خود بوده باشد. ج) پسران متوفی تا پایان هجده سالگی و در صورت ادامه تحصیل در مؤسسات آموزش عالی رسمی حداکثر تا پایان بیست و پنج سالگی، هـ) فرزندان علیل یا ناقص‌العضو متوفی که ازکارافتاده (مادام‌العمر) باشند، د) والدین متوفی مشروط بر اینکه تحت تکفل متوفی بوده باشند.
۱۱	قانون برقراری حقوق و وظیفه ازکارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۱/۱۱/۲۵	این قانون راجع به حقوق و وظیفه و عائله تحت تکفل شهدا، جانبازان و... است

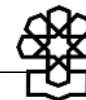

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۲	قانون راجع به معافیت آن عده از معلولین انقلاب اسلامی ایران که قادر به انجام کار می‌باشند، همچنین افراد خانواده شهدا و معلولین از شرط بند «ج» ماده (۱۴) قانون استخدام کشوری با الحاقات بعدی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۱/۶/۱۶	آن عده از معلولین انقلاب اسلامی که قادر به انجام کار می‌باشند، همچنین افراد خانواده شهدا و معلولین که دارای حداقل شرط مندرج در بند «ج» ماده (۱۴) قانون استخدام کشوری نمی‌باشند برای ورود به وزارتخانه‌ها و شهرداری با موافقت وزیر یا رئیس ذیربط از این شرط معاف هستند تبصره «۲» - افراد خانواده شهدا و معلولین از لحاظ قانون عبارتند از: همسر، فرزندان و پدر و مادر و برادر و خواهر که به تشخیص و معرفی بنیاد شهید تحت تکفل معلول یا شهید بوده‌اند
۱۳	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور	هیئت وزیران	۱۳۸۵/۲/۱۰	- دارا بودن حداقل شرط سنی برای (مردان حداقل ۵۰ سال و زنان حداقل ۴۵ سال) الزامی است
۱۴	آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان	هیئت وزیران	۱۳۷۹/۸/۱۵	در این قانون آمده است: - در صورت فوت جانباز، همسر وی می‌تواند از امتیازات و تسهیلات مربوط به وام مسکن برخوردار شود - در صورت تغییر محل اشتغال جانباز، حسب مورد دستگاه ذیربط مکلف است تسهیلات لازم را برای انتقال همسر جانباز فراهم نماید
۱۵	آیین‌نامه اجرایی بندهای «ب»، «پ»، «ت»، «ث»، «ج»، «چ»، «ر»، «ژ»، «ض» و «ظ» تبصره «۳» قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور	هیئت وزیران	۱۳۸۳/۳/۱۷	ماده (۱۳) - تعاونی‌هایی که هفتاد درصد (۷۰٪) از اعضای آنان را ایثارگران شامل رزمندگان، آزادگان، جانبازان و خانواده معظم شهدا، ... زنان، مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور، عشایر یا افراد ساکن در مناطق توسعه‌نیافته کشور و یا ترکیبی از آنان تشکیل می‌دهد حسب مورد با تأیید وزارت تعاون یا وزارت جهاد کشاورزی و دیگر نهادهای ذیربط، از پرداخت تمام سهم آورده معاف می‌باشند

ه) اشتغال کودکان

جدول ۱۲. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به اشتغال کودکان

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون تصویب کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه‌نامه مکمل آن	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۰/۸/۸	ممنوعیت به‌کار گرفته شدن کودکان در بدترین اشکال کار کودک که شامل موارد زیر است: - کلیه اشکال بردگی یا شیوه‌های مشابه بردگی، از قبیل فروش و قاچاق کودکان، بندگی به علت بدهی و رعیتی و کار با زور یا اجباری، از جمله استخدام به زور یا اجباری کودکان برای استفاده در درگیری مسلحانه، - استفاده، فراهم کردن یا عرضه کودک برای روسپی‌گری، تولید زشت‌نگاری یا اجراهای زشت‌نگارانه - استفاده، فراهم کردن یا عرضه کودک برای فعالیت‌های غیرقانونی، به‌ویژه برای تولید و قاچاق مواد مخدر به‌گونه‌ای که در معاهدات بین‌المللی مربوط تعریف شده‌اند، - کاری که به‌دلیل ماهیت آن یا شرایطی که در آن انجام می‌شود، احتمال دارد برای سلامتی، ایمنی یا اخلاقیات کودکان ضرر داشته باشد
۲	قانون کار ماده (۸)	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۶۹/۸/۲۹	به‌کار گماشتن اطفالی که سن آنها کمتر از ۱۲ سال تمام باشد مجاز نیست مگر در موارد کارآموزی که در آیین‌نامه پیش‌بینی خواهد شد و در هر صورت سن آنها نپایستی کمتر از ده سال تمام و مدت کار روزانه از ۶ ساعت تجاوز نماید
۳	قانون کار ماده (۹)	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۶۹/۸/۲۹	کار شب برای اطفال کوچکتر از ۱۶ سال و زنان ممنوع است در تبصره این ماده آمده است که استخدام دختران کوچکتر از ۱۶ سال برای فروشندگی در مغازه و رستوران و اماکن عمومی ممنوع است جز در مواردی که با اولیای خود کار کنند
۴	قانون کار ماده (۱۳)	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۶۹/۸/۲۹	کارهای سخت و خطرناک برای اطفال کوچکتر از ۱۶ سال و زنان ممنوع است

بخش دوم - قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به بیمه‌ها در راستای حمایت از خانواده شاغلین
الف) بیمه تأمین اجتماعی

جدول ۱۳. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های بیمه تأمین اجتماعی جهت حمایت از خانواده شاغلین

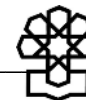
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۳/۲/۲۱	- مفاد این قانون برای امور ذیل برقرار می‌گردد: (ح) حمایت از مادران به‌خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند، (ط) حمایت از کودکان و زنان بی‌سرپرست، (ی) ایجاد بیمه خاص بیوگان، زنان سالخورده و خودسرپرست ماده (۴) - اهداف و وظایف حوزه حمایتی و توانبخشی به‌شرح زیر می‌باشد: (ه) تأمین حداقل زندگی برای همه افراد و خانواده‌هایی که درآمد کافی ندارند با اولویت افرادی که به‌دلایل جسمی و روانی قادر به کار نیستند، (ز) تحت پوشش قرار دادن خانواده‌های بی‌سرپرست و زنان خودسرپرست، (ح) فراهم‌سازی امکانات، آموزش بازتوانی و ایجاد مهارت‌های شغلی خانوارهای نیازمند، (ط) حمایت از مادران به‌خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند
۲	قانون بیمه بیکاری	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۹/۶/۲۶	ماده (۷) - مدت پرداخت مقرری بیمه بیکاری و میزان آن به‌شرح زیر است: الف) برای مجردین حداکثر ۳۶ ماه و برای متأهلین یا متکفلین حداکثر ۵۰ ماه براساس سابقه کلی پرداخت حق بیمه ب) به مقرری افراد متأهل یا متکفل، تا حداکثر ۴ نفر از افراد تحت تکفل به‌ازای هریک از آنها به میزان (۱۰٪) حداقل دستمزد افزوده خواهد شد

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۳	آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به بند «۱» ماده (۸۱) قانون تأمین اجتماعی	هیئت‌وزیران	۱۳۷۵/۴/۶	ماده (۱) - همسران بیمه‌شدگان متوفی که مجدداً ازدواج دائم کرده‌اند و به تبع آن مستمری آنها قطع شده است، از تاریخ فوت شوهر دوم مجدداً و با رعایت مقررات مربوط از مستمری یاد شده برخوردار می‌شوند ماده (۲) - مستمری موضوع این آیین‌نامه شامل فوت همسر سوم و بعد از آن نمی‌شود. ملاک تشخیص و شناسایی شوهر دوم و فوت او مدارک رسمی مثبت است

ب) خدمات درمانی

جدول ۱۴. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های خدمات درمانی جهت حمایت از خانواده شاغلین

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون تأمین خدمات درمانی مستخدمین دولت	مجلس شورای ملی	۱۳۵۱/۱۲/۲۷	ماده (۱) - دولت مکلف است خدمات درمانی کلیه کارکنان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی اعم از شاغل و بازنشسته و موظف و همچنین همسر و فرزندان تحت تکفل آنها و نیز وراث قانونی کارکنان مذکور را تا زمانی که از حقوق وظیفه استفاده می‌نمایند در نقاطی که موجبات و امکانات آن فراهم می‌گردد به تدریج تأمین نماید
۲	لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بهزیستی کشور و اصلاحی ۱۳۵۹/۴/۲۵	شورای انقلاب	۱۳۵۹/۳/۲۴	ماده واحده - در جهت تحقق مفاد اصول بیست‌ویکم و بیست‌ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و توسعه دامنه اجرای برنامه‌های بهزیستی در زمینه حمایت خانواده‌های بی‌سرپرست و نیازمند و ارائه خدمات مختلف به کودکان و... حمایت و نگهداری از کودکان و اطفال بی‌سرپرست و...، جلب مشارکت و فعالیت گروه‌های داوطلب و مؤسسات غیردولتی، سازمان بهزیستی کشور تشکیل می‌شود

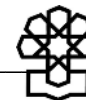

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۳	قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۳/۸/۳	- افراد و خانواده‌هایی که به‌لحاظ موقعیت اقتصادی و اجتماعی و عدم استطاعت مالی، فاقد پوشش بیمه‌ای خدمات درمانی هستند، در شمول گروه‌ها و افراد تحت حمایت برنامه بیمه اقشار نیازمند قرار گرفته و مشمول استفاده از تسهیلات و امکانات منظور شده در برنامه یاد شده خواهند بود. افراد مزبور عبارتند از: ب) زنان و کودکان بی‌سرپرست و نیازمند موضوع قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست، پ) خانواده‌های زندانیان نیازمند در مدت زندانی بودن سرپرست خانواده
۴	قانون اساسنامه سازمان تأمین خدمات درمانی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۱۰/۲۹	افراد تحت تکفل موضوع این قانون در صورت پرداخت تمام حق بیمه سرانه توسط بیمه شده، مطابق حق بیمه سرانه کارکنان دولت، می‌توانند زیر پوشش خدمات درمانی سازمان قرار گیرند
۵	آیین‌نامه چگونگی تشخیص و تعیین افراد نیازمند موضوع تبصره «۱» ماده (۱۴) قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور	هیئت وزیران	۱۳۷۴/۵/۱۱	- افراد و خانواده‌هایی که به‌لحاظ موقعیت اقتصادی - اجتماعی و عدم استطاعت مالی، فاقد پوشش بیمه‌ای خدمات درمانی هستند، در شمول گروه‌ها و افراد تحت حمایت برنامه بیمه اقشار نیازمند قرار گرفته و مشمول استفاده از تسهیلات و امکانات منظور شده در برنامه یاد شده خواهند بود. افراد مزبور عبارتند از: ... زنان و کودکان بی‌سرپرست و نیازمند موضوع قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست، خانواده‌های زندانیان نیازمند در مدت زندانی بودن سرپرست خانواده

ج) مستمری و عائله تحت تکفل

جدول ۱۵. قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مستمری و عائله تحت تکفل جهت حمایت از خانواده شاغلین

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسئولیت‌های خطیر	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۱/۱۰/۲۷	- عائله تحت تکفل موضوع این قانون عبارتند از: الف) زوجه دائمی تا زمانی که شوهر اختیار نکرده باشد، ب) فرزندان و نوادگان ذکور (به شرط آنکه پدرشان فوت شده و تحت تکفل قانونی باشند) تا سن هجده سالگی تمام، پ) فرزندان و نوادگان اناث (به شرط آنکه پدرشان فوت نموده و تحت تکفل قانونی باشند) تا سن هجده سالگی تمام و به شرط آنکه همسر اختیار نکرده باشند، ت) فرزندان و نوادگان (به شرط آنکه پدرشان فوت نموده و تحت تکفل قانونی باشند)
۲	قانون اصلاح تبصره «۲» ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان مصوب ۲۸ آذرماه ۱۳۳۸ و برقراری حقوق وظیفه در مورد فرزندان و نوادگان اناث	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۳/۱۰/۲	- حقوق وظیفه سهم فرزندان و نوادگان اناث که براساس قوانین قبلی به علت رسیدن به سن مقرر قطع شده است به شرط آنکه شوهر و یا شغل نداشته باشند مشمول مقررات بند «ب» مذکور خواهد بود
۳	لایحه قانونی مربوط به برقراری حقوق بازنشستگی در مورد مستخدمین شاغل یا بازنشسته و عائله آنان که به موجب لایحه قانونی مربوط به پاکسازی مصوب ۱۳۵۸/۶/۷ از خدمت منفصل یا محروم از دریافت حقوق شده یا می‌شوند	شورای انقلاب	۱۳۵۹/۳/۳۱	- در صورتی که مستخدم مرد دارای همسر باشد و یا مستخدم زن، شوهر علیل و ازکارافتاده تحت تکفل داشته باشد بیست درصد حقوق بازنشستگی مذکور به وی پرداخت می‌شود. - در صورتی که مستخدم نتواند از سهم حقوق بازنشستگی همسر و یا فرزندان استفاده کند ولی پدر یا مادر یا خواهر تحت تکفل داشته باشد می‌تواند به‌ازای هریک از آنها بیست درصد حقوق بازنشستگی خود را علاوه دریافت کند

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۴	قانون پرداخت حقوق وظیفه به فرزندان مستخدمین متوفی	مجلس شورای ملی	۱۳۵۵/۱۱/۳	در صورت فوت مادر و پدر مستخدم، فرزندان آنان می‌توانند با رعایت شرایط قانونی مربوط از هر دو حقوق وظیفه استفاده نمایند
۵	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح تبصره «۲» ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان مصوب آذرماه ۱۳۳۸ و برقراری حقوق وظیفه و مستمری در مورد فرزندان و نوادگان اناث	هیئت وزیران	۱۳۶۴/۴/۲	- این قانون در رابطه با حقوق وظیفه و مستمری، فرزندان و نوادگان اناث می‌باشد، که برای دریافت مستمری شرط سن، تحصیل، نداشتن شوهر، حرفه و شغل بیان شده است

براساس اصل دهم قانون اساسی خانواده واحد بنیادین جامعه اسلامی است همه قوانین و مقررات نیز باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد. به همین منظور در حوزه اشتغال نیز تلاش شده تا قوانینی تصویب شود که از خانواده‌های شاغلین حمایت نماید. این حمایت‌ها عموماً در قالب کمک‌هزینه عائله‌مندی و مستمری و حق بیمه خانواده حمایت از خانواده‌های بی‌سرپرست و... خلاصه می‌گردد.

منابع و مأخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. آرتیدا، طیبه. قوانین و مقررات زنان و خانواده در جمهوری اسلامی ایران، مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری، تهران، شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۸۶.
۳. اداره مطالعات زنان و خانواده، کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران در مسائل زنان، تهران، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، معاونت پژوهشی، ۱۳۸۹.
۴. علی‌عسگری، فاطمه. آشنایی با شورای فرهنگی اجتماعی زنان، تهران، شورای فرهنگی اجتماعی زنان، روابط عمومی ۱۳۸۴.
۵. آیت‌اللهی، زهرا. شرح منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران، تهران، ریاست جمهوری، مرکز امور زنان و خانواده، ۱۳۸۶.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۰۹۶۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی قوانین و مقررات مربوط به اشتغال زنان

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین: شهناز رجبی

همکار: اکرم باجلان

ناظر علمی: آسیه ارحامی

مقتضی: لاله افتخاری (نماینده مردم تهران، ری، شمیرانات و اسلامشهر)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. اشتغال

۲. زنان

۳. خانواده

۴. عائله‌مندی

۵. اولاد

۶. بازماندگان

۷. تحت تکفل

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۵/۱۹